

Deo I

Ono što svi misle da već znate o Windowsu 8.1

Na adresi www.dummies.com potražite odličan dodatni sadržaj na vebu uz knjige iz edicije *Za neupućene*.

U ovom delu...

- ✓ Upoznavanje s Windowsom 8.1
- ✓ Rad na početnom ekranu Windowsa 8.1
- ✓ Rad na tradicionalnoj radnoj površini
- ✓ Čuvanje datoteka u računaru i u oblaku

Šta je Windows 8.1?

U ovom poglavlju

Upoznajte Windows 8 i 8.1

Upoznajte nove mogućnosti Windowsa 8.1

Da li da pređete na Windows 8?

Nadogradnja sistema na Windows 8.1

Da li je vaš računar dovoljno snažan da može da podrži Windows 8?

Koja vam je verzija Windowsa 8.1 potrebna?

Verovatno ste već čuli za *Windows*: polja i prozore koji vas dočekuju kada uključite računar. Dok čitate ovu knjigu, milioni ljudi širom sveta lome glavu s time. Gotovo svaki novi PC i prenosivi računar koji se danas prodaje ima fabrički instaliranu verziju Windowsa spremnu da po ekranu razbaca raznobojne pločice.

Čitajući ovo poglavlje, razumećete zašto Windows stanuje u vašem računaru i upoznaćete se s najnovijim verzijama Microsoft Windowsa, nazvanim *Windows 8* i *Windows 8.1*. Objašnjavam po čemu se Windows 8 razlikuje od prethodnih verzija Windowsa i pomažem vam da odlučite treba li da pređete na Windows 8 s neke od starijih verzija.

Na kraju objašnjavam šta je novo u Windowsu 8.1 i kako da besplatno instalirate nadograđenu verziju na računar s Windowsom 8.

Šta je Windows i zašto ga koristite?

Kompanija Microsoft je napravila i prodaje Windows, ali to nije običan program u kome izračunavate koliki vam je porez na dohodak ili šaljete ljutita elektronska pisma kompanijama od kojih ste naručili proizvode pouzecom. Ne, Windows je *operativni sistem*, što znači da on upravlja vašim računarem i nadgleda njegov rad. Postoji već skoro 30 godina a njegova najnovija inkarnacija zove se *Windows 8.1* (slika 1-1).

Windows je dobio ime po svim tim malim prozorima (engl. *windows*) na vašem ekranu. Svaki prozor prikazuje neke informacije: sliku, tekući program ili zagonetno tehničko upozorenje. Na ekran možete smestiti nekoliko prozora istovremeno i prelaziti iz jednog u drugi, radeći u različitim programima. Isto tako, možete uvećati jedan prozor tako da ispuni čitav ekran.

Slika 1-1:
Windowsova
najnovija ver-
zija 8.1 fabrički
se instalira na
većinu novih
PC računara.

Kada uključite računar, na ekranu se pojavljuje Windows koji nadgleda rad tekućih programa. Dok sve teče glatko, Windows zapravo ni ne primećujete; vidite samo otvorene programe ili ono na čemu trenutno radite. Međutim, kad stvari ne idu glatko, Windows vam često prikazuje poruke o grešci koje vas teraju da stavite prst na čelo.

Uz to što upravlja i šefuje vašim programima, Windows ima i obilje besplatnih programa i *aplikacija* – mini-programa. Ti programi i aplikacije omogućavaju da radite različite stvari – pišete i šampate pisma, pretražujete internet, puštate muziku i prijateljima šaljete slabo osvetljene slike poslednjeg obroka koji ste jeli.

A zašto koristite Windows? Pa, verovatno niste imali mnogo izbora. Gotovo svaki računar koji se prodaje od oktobra 2012. godine ima instaliran operativni sistem Windows 8 ili 8.1. Mali broj ljudi je izbegao Windows kupivši Apple računare (to su oni lepi, ali mnogo skupi računari). Ipak, verovatnije je da vi koristite Windows – kao i vaše komšije, vaš šef i milioni drugih ljudi širom sveta.

- ✓ Windows 8 je radikalno promenio izgled menija Start postavivši ga preko celog ekrana i tako ga prilagodio *ekranima osetljivim na dodir* na kojima se komande zadaju dodirom prsta. U novoj verziji nazvan *početni ekran* (engl. *Start screen*), on se začudo prikazuje i na stonim računarima. Pripremite se na sitne nezgodacije s mišem u početku dok pokazivačem miša pokušavate da imitirate dodir prsta.

- ✓ Novi program za automatsku izradu rezervnih kopija u Windowsu 8, *File History*, umnogome pojednostavljuje ono što je sve vreme trebalo da radite: pravljenje kopija važnih datoteka koje hoćete da sačuvate. Pošto taj program nije podrazumevano aktiviran, u poglavlju 13 objašnjavam kako da vi to učinite.

- ✓ Microsoft je u jesen 2013. objavio sveobuhvatnu nadogradnju Windowsa 8. Zahvaljujući toj besplatnoj ažuriranoj verziji poznatoj kao Windows 8.1, sistem radi mnogo bolje. Svakako je instalirajte.

Reklame su jedno, a funkcije drugo

Microsoft reklamira Windows kao korisnog pomagača koji uvek ima na umu vaše interese, ali to nije baš uvek tačno. Windows uvek ima na umu interese *Microsofta*. To ćete shvatiti istog trenutka kada vam bude zatrebala pomoć oko nekog problema s Windowsom. Microsoft naplaćuje 100 dolara na sat za podršku preko telefona.

Microsoft takođe koristi Windows da reklamira svoje proizvode i usluge. Primera radi, kada pokrenete Internet Explorer, u njemu se otvara Microsoftova veb lokacija MSN.com. Oblast Favorites ovog pretraživača u koju smeštate svoje omiljene veb destinacije, krcata je *Microsoftovim* veb lokacijama.

U svaku omotnicu (engl. *folder*) Windows 8.1 postavlja vezu do usluge SkyDrive namenjenju skladištenju datoteka na mreži. Međutim Microsoft ne pominje spremno da morate platiti godišnju članarinu kad premašite granicu skladišnog prostora koja iznosi sedam gigabajta.

Aplikacija Mapps koristi uslugu mapiranja Microsoftovog Binga umesto Googleovih mapa ili nekog drugog konkurenta. Lista se nastavlja.

Jednostavno rečeno, Windows ne samo da upravlja vašim računarom, već služi i kao ogromna reklamna alatka za Microsoftove proizvode i usluge. Stoga Microsoftove ugrađene reklamne alatke uzmite s dozom opreza.

Šta je novo u Windowsu 8.1?

Nakon otprilike godinu dana od puštanja Windowsa 8 u prodaju, Microsoft je izbacio *Windows 8.1*, besplatnu nadogradnju za Windows 8 zahvaljujući kojoj će verzija 8 raditi daleko bolje.

Windows 8.1 unosi nekoliko promena u Windows 8:

- ✓ **Dugme Start:** Izbačeno iz Windowsa 8, dugme Start se vraća na radnu površinu Windowsa 8.1. Ipak, nemojte se previše radovati. Dugme Start priziva samo početni ekran ali ne i meni Start iz ranijih dana.
- ✓ **Poboljšanja radne površine i početnog ekrana:** Windows 8.1 olakšava korisnicima stonih računara da ostanu na radnoj površini a vlasnicima uređaja s ekranima osetljivim na dodir da ostanu na početnom ekranu kojim se lako upravlja dodirom.
- ✓ **SkyDrive:** Microsoftova usluga za skladištenje datoteka na mreži, SkyDrive, ugrađena je na radnu površinu Windowsa 8.1. Kad se prvi put prijavite za rad u Windowsu 8.1, Microsoft će vas pitati hoćete li da tamo automatski čuvate svoje datoteke (u poglavlju 5 objašnjavam opcije za podešavanje usluge SkyDrive).
- ✓ **Skype:** Iz Windowsa 8.1 izbačena je aplikacija Messaging ali je u njega uveden Skype, program s brojnim mogućnostima za slanje poruka.

- ✓ **Pretraživanje (funkcija Search):** U Windowsu 8.1 mnogo ćete lakše pronaći ono što tražite, bilo da su to datoteke u računar, aplikacije u Prodavnici ili informacije na internetu.
- ✓ **Prodavnica:** Windowsova prodavnica (Windows Store) konačno je dostigla broj od 100.000 aplikacija. Shodno tome, poboljšana aplikacija Store olakšava pretragu prodavnice.
- ✓ **Biblioteke:** U Windowsu 8.1 izbačene su biblioteke (engl. *libraries*) iz omotnica. Ipak, one i dalje postoje a u poglavlju 5 objašnjavam kako da ih ponovo vratite na ekran.

Možda najvažnije od svega jeste to da Windows 8.1 olakšava prelazak između početnog ekrana i radne površine. Recimo, oni mogu zajedno biti na istom tapetu (engl. *wallpaper*), što je mala promena koja ublažava dosadnu operaciju prelaska s početnog ekrana na radnu površinu i obratno.

Ukratko, verziju 8.1 ne smete propustiti. Da biste nadogradili računar s Windowsom 8 na verziju 8.1, posetite Windowsovu prodavnicu i potražite nadogradnju na Windows 8.1 (engl. *Windows 8.1 Upgrade*). Računar će je preuzeti i instalirati kao i svaku drugu aplikaciju. Kad ponovo pokrenete računar, on će raditi pod Windowsom 8.1 a sve vaše datoteke ostaće tamo gde su i bile.

Treba li uopšte da pređem na Windows 8 ili 8.1?

Ako ste zadovoljni tekućom verzijom Windowsa, nemojte se zamarati i prelaziti na Windows 8, odnosno 8.1. Mnogi korisnici se zapravo drže verzije Windowsa koja im je bila instalirana na računar. Tako izbegavaju da uče rad u novoj verziji. Windows 8.1 se teže savladava jer se veoma razlikuje od ranijih verzija Windowsa – Windowsa 7, Viste i XP-a.

Pored toga, većina najkrupnijih promena u Windowsu 8 prilagođena je *ekranima osetljivim na dodir* (engl. *touchscreen*) – to su oni ekrani koji se ugrađuju u skupe mobilne telefone, tablete i neke najnovije modele prenosivih računara. Korisnicima stonih PC računara te nove funkcije često su nezgodne.

Umesto nadogradnje sistema, nemojte se izdvajati iz mase i držite se tekuće verzije sistema. Kad budete spremni da kupite nov računar, na njemu će vas čekati najnovija verzija Windowsa.

Ako već imate Windows 8, iskoristite besplatnu nadogradnju na verziju 8.1 u kojoj je rešena većina problematičnih mesta iz Windowsa 8.

Windows 8 ne podržava *režim rada Windowsa XP*, popularan način za prikaz radne površine Windowsa XP unutar sistema Windows 7. Ukoliko se oslanjate na režim Windows XP pod Windowsom 7, nemojte nadograđivati sistem na Windows 8 ili 8.1.

Po čemu je Windows 8 toliko različit?

Verovatno ste već radili u nekoj od prethodnih verzija Microsoft Windowsa. U tom slučaju možete slobodno zaboraviti svoje mukom stečeno znanje jer se u Windowsu 8 kreće od početka. Zašto? Zato što Windows 8 nastoji da zadovolji dva tabora korisnika računara.

Dakle, neki korisnici su uglavnom *konzumenti*. Oni čitaju elektronsku poštu, gledaju video-zapise, slušaju muziku i pretražuju veb, i to najčešće kad nisu za stonim računarom. Bilo da su u pokretu ili na krevetu, oni konzumiraju medije (i kokice).

Ostali su uglavnom *stvaraoci*. Oni pišu radove, pripremaju poreske izveštaje, ažuriraju blogove, montiraju video-materijal ili, prilično često, kuckaju ono što im šef naredi.

Da bi zadovoljio oba tržišta, Microsoft je podelio Windows 8 na dva veoma različitih dela:

- ✓ **Početni ekran:** Za one koji informacije prikupljaju u pokretu, početni ekran Windowsa 8 ispunjava čitav monitor velikim, raznobojnim pločicama čiji se prikaz stalno ažurira kako bi korisniku bile raspoložive najnovije cene na berzi, vremenska prognoza, elektronska pošta, vesti s Facebooka i ostale zanimacije. Prikazane ranije na slici 1-1, te informacije se prikazuju pre nego što se dodirne bilo koje dugme. *Dodir* je ovde ključna reč: početni ekran najbolje funkcioniše na ekranu osetljivom na dodir ili tabletu.
- ✓ **Pločica radne površine:** Kad dođe vreme za rad, na scenu stupa pločica *radne površine* (engl. *desktop*). Na ekranu se prikazuje uobičajena Windowsova radna površina (slika 1-2) koja sa sobom donosi svu svoju moć – kao i detaljne, nezgrapne menije.

Nekim korisnicima sviđa se pogodnost da u jednom računaru imaju obe vrste sistema. Drugima se ta dva načina rada čine neprirodno razdvojeni.

- ✓ Na neki način Windows 8 nudi najbolje od oba sveta: možete ostati na početnom ekranu kad ste u pokretu i hoćete da pregledate informacije na brzinu. A, kad dođe vreme za rad, možete preći na radnu površinu gde vas čekaju uobičajeni Windowsovi programi.
- ✓ Ako sedite za stonim računarom, „pregled informacija u pokretu“ samo predstavlja prepreku pre nego što stignete do radne površine.
- ✓ Windows 8.1 donosi mnoge promene ali Windows ostaje podvojena ličnost. Početni ekran objašnjavam u poglavlju 2; Windowsovoj radnoj površini poklonićete pažnju u poglavlju 3.

Slika 1-2:
Nova
Windowsova
radna površina
funkcioniše
uglavnom
isto kao i u
Windowsu 7.

Može li Windows 8.1 da radi na mom sadašnjem PC-ju?

Ako hoćete da nadogradite Windows na verziju 8.1, vaš računar se verovatno neće buniti. Trebalo bi da se Windows 8.1 bez problema izvršava na svakom računaru koji trenutno radi pod Windowsom 8, Windowsom 7 ili Vistom. Zapravo, moguće je da će se Windows 8.1 izvršavati i bolje od Viste na vašem starijem PC računaru, naročito prenosivom.

Ukoliko vaš računar radi pod Windowsom XP, moguće je da će raditi i pod Windowsom 8.1, ali ne baš najbolje.

Ako u porodici imate nekog stručnjaka za tehniku, neka vam on pojasni Tabelu 1-1 u kojoj se navode hardverski zahtevi za Windows 8.1.

Tabela 1-1 Hardverski zahtevi za Windows 8.1

<i>Arhitektura</i>	<i>x86 (32-bitna)</i>	<i>x86 (64-bitna)</i>
Procesor	1 GHz	1 GHz
Memorija (RAM)	1 GB	2 GB
Grafička kartica	Grafički uređaj DirectX 9 sa upravljačkim programom WDDM, verzija 1.0 ili novija	
Slobodan prostor na čvrstom disku	16 GB	20 GB

Običnim jezikom, iz Tabele 1-1 vidi se da se skoro svaki računar kupljen u proteklih pet godina može nadograditi na Windows 8 bez mnogo problema.

Većina programa koji su radili pod Windowsom 7 i Vistom radiće i pod Windowsom 8.1. Radiće čak i neki programi koji su se izvršavali pod Windowsom XP. Ipak, neki stariji programi neće raditi, uključujući većinu bezbednosnih programa, kao što su antivirusni programi, zaštitne barijere (engl. *firewall*) i slični. Moraćete da proverite kod proizvođača da li je dostupna nadogradnja stare verzije programa.

Iz Windowsa 8.1 izbačena je funkcija Windows Experience Index tako da se u radnji ne mogu lako testirati performanse računara. Međutim, budući da je izložbenih prostora sve manje u tržišnim centrima širom sveta, većini korisnika neće nedostajati ova funkcija.

Ne znate koju verziju Windowsa imate na računaru? Ako se pritiskom na dugme Start otvara meni Start, desnim tasterom miša pritisnete stavku Computer u tom meniju i izaberite opciju Properties. U prozoru koji će se pojaviti piše koja je verzija Windowsa instalirana na vašem računaru.

Ukoliko nema dugmeta Start, instaliran vam je Windows 8 a ako se pritiskom na dugme Start ekran ispuni gomilom šarenih pločica, računar vam radi pod Windowsom 8.1.

Četiri ukusa Windowsa 8.1

Microsoft nudi četiri glavne verzije Windowsa 8.1 ali vama će verovatno trebati samo jedna: prikladno nazvana „Windows 8.1“.

Manje firme će izabrati verziju Windows 8.1 Pro dok će se veće kompanije opredeliti za verziju Windows 8.1 Enterprise. Ipak, u tabeli 1-2 opisujem sve verzije, kako bih razjasnio zbrku.

Tabela 1-2 Četiri ukusa Windowsa 8.1

Verzija Windowsa 8.1	Opis
Windows RT 8.1	Predviđena za očuvanje dužeg veka baterije, ova verzija se instalira samo u fabrici, uglavnom na tablete i prenosive računare s ekranima osjetljivim na dodir. Ona sadrži početni ekran i izvršava aplikacije ali zbog ograničenja radne površine ne može da izvršava vaše Windows programe. Da bi se to nadoknadilo, u Windows RT 8.1 ugrađene su verzije programa Microsoft Word, Excel, PowerPoint, OneNote i popularnog programa Outlook za rad s elektronskom poštom.
Windows 8.1	Namenjena konzumentima, ova verzija sadrži početni ekran, aplikacije i Windowsovu radnu površinu s naprednim funkcijama koja podržava izvršavanje većine Windows programa.

Tabela 1-2 Četiri ukusa Windowsa 8.1 (nastavak)

Verzija Windowsa 8.1	Opis
Windows 8.1 Pro	Namenjena za mala preduzeća, ova verzija sadrži sve funkcije verzije Windows 8.1, kao i alate koje koriste mala preduzeća: šifrovanje, dodatne funkcije za umrežavanje i sl. Ako kupite nadogradnju Media Center Pack, Windows 8.1 Pro moći će da snima TV emisije preko TV tjunera pomoću programa Windows Media Center i reprodukuje DVD diskove. (Ukoliko želite da nadogradite Windows 8.1 tako da on sadrži i Media Center, kupite Windows 8.1 Pro Pack.)
Windows 8.1 Enterprise	Microsoft prodaje ovu verziju velikim kompanijama.

Svaka navedena verzija poseduje sve funkcije sadržane u verziji koja je za jedan nivo jednostavnija. Recimo, Windows 8.1 Pro sadrži sve mogućnosti verzije Windows 8.1.

Evo nekoliko smernica koje će vam pomoći da odaberete potrebnu verziju:

- ✓ Ako razmišljate o kupovini tableta s verzijom **Windows RT** ili **RT 8.1**, imajte na umu da se pod tim operativnim sistemom *ne mogu izvršavati standardni Windows programi*. Ograničeni ste na ugrađene programe iz paketa Office i aplikacije koje preuzmete iz Windowsove prodavnice
- ✓ Ukoliko ćete PC koristiti kod kuće, izaberite **Windows 8.1** ili **Windows 8.1 Pro**.
- ✓ Ako treba da se povezujete na domen preko radne mreže – a znaćete ako to radite – biće vam potreban **Windows 8.1 Pro**.
Hoćete da puštate DVD diskove ili snimate TV emisije pomoću Windows Media Centera u Windowsu 8.1 Pro? Spremite kreditnu karticu i preko interneta nadogradite svoj sistem na verziju Media Center Pack. (Da biste nadogradili Windows 8.1 tako da on sadrži i Media Center, kupite Windows 8.1 Pro.)
- ✓ Kompjuteraši koji rade u kompanijama raspravljajte sa svojim šefovima da li im je potrebna verzija **Windows 8.1 Pro** ili **Windows 8.1 Enterprise**. Odlučite na osnovu veličine firme – mala (Windows 8.1 Pro) ili velika kompanija (Windows 8.1 Enterprise).

Većina sistema može se nadograditi na moćniju verziju Windowsa 8.1 iz odeljka System u Control Panelu koji se nalazi na radnoj površini. (Pripremite kreditnu karticu pre nego što pritisnete vezu Get More Features with a New Edition of Windows.)

Ukoliko već imate računar s Windowsom 8, sistem možete besplatno nadograditi na verziju 8.1 pomoću aplikacije iz Windowsove prodavnice. Nakon instaliranja nove verzije, sve vaše datoteke ostaju tamo gde su i bile mada ćete posle nadogradnje možda morati ponovo da instalirate sve aplikacije i programe s radne površine.